

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שביעי של פסח, ה'תשל"ב

יוצא לאור לימים אחרונים דחג הפסח, ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

התמים מנחם מענדל הלוי שיחי

לרגל הכנסו לעול המצוות

כ"ד ניסן, ה'תשע"ח

ולזכות אָחיו ואחיותיו שיחיו

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' אליהו שלמה הלוי וזוגתו מרת בליומא שיחיו גורביץ

נדפס על ידי ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' יעקב יהודה ליב וזוגתו מרת חוה שיחיו אָלטיין

ולעילוי נשמת

התמים יוסף יצחק ע"ה

בן – יבדלח"ט – הרה"ת הרה"ח ר' מרדכי דוב שליט"א

נפטר כ"ג ניסן, ה'תש"ס

אלטיין

ת' נ' צ' ב' ה'

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה.

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הגיע מבית הכורך

תורת מנחם

התוועדויות כרך סא

הכולל את המאמרים והשיחות

מי"ב תמוז ה'תש"ל, עד ערב ראש השנה ה'תשל"א

בספר זה שיחות, מאמרים ומענות חדשים שלא ראו את אור הדפוס

שיחות ומאמרים אלו נלקמו אחד אחד מסלילי הקלטה ורשימות

שנרשמו בשעתם ע"י החוזרים שיהיו, ונשארו בכתובים עד לאחרונה

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ובחנויות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ימים אחרונים דחג הפסח הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות שביעי של פסח ה'תשל"ב — הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

נחה"פ, ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

התבוננתי, האם להעיר בהספר כדרכי בכגון זה, ובפרט בעניינים הקשורים בתורת החסידות, שהרי לכאורה כבר נדפס הספר וכו', בכ"ז באתי לידי מסקנא, שאין מרשותי שלא לכתוב הבא לקמן, וכידוע דרשת חז"ל עה"כ ואת והב בסופה, והוא:

גם בהנ"ל מצוין לדברי רבותינו נשיאינו נשיאי חב"ד ע"ד ההכרח של לימוד תורת החסידות והבנת חכמת האמת בכלל, וגם המובא בספרי קבלה, אשר כמו שבנוגע לחכמת האמת בכלל דוקא בדורותנו אלה מצוה לגלות זו החכמה כדברי האריז"ל החי, הרי בלימודה עצמה, בהתקרב קץ משיחנו, מוכרח להיות מתפרנסין מחיבורא דילך כנ"ל,

וכנראה ג"כ מאופן הלימוד בנגלה דתורה, שדוקא בדורנו הולך ומתרבה הלימוד בהבנה והעמקה ע"י הלימוד לפלפולא [ולא] רק למיגרס, ובפרט אשר הנגלה דתורה וסתים דתורה יחדיו יהלכו, כדמוכח ג"כ מהשם שזהו ענין אחד והחילוק רק בהגליא וסתים.

ואף שלכאורה בספר ערכים אין כאן המקום להבנה והסברה, מאידך גיסא, דוקא משום שבספר כזה העניינים באים בקיצור נמרץ, חשיבות יתירה ללימוד האמור... ויעוין ג"כ בשרש מצות התפלה לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק סוף פרק ב'.

התבוננתי כו': הבא להלן נכתב על עלה בפ"ע. דרשת חז"ל עה"כ ואת והב בסופה: חוקת כא, יד. קידושין ל, ריש ע"ב. גם בהנ"ל מצוין כו': כלומר, גם לעיל — בפנים האגרת — מצוין כו'. בדורותנו אלה מצוה לגלות זו החכמה כדברי האריז"ל החי: תניא אגה"ק רסכ"ו (קמב, ב). וראה הקדמת הרח"ו לשער ההקדמות (נדפסה ג"כ בהוספה לקונטרס עץ החיים). ועוד. כדמוכח ג"כ מהשם שזהו ענין אחד: ראה ע"ד סה"מ תשט"ז ע' קצח. ובכ"מ. בשרש מצות התפלה. . . סוף פרק ב': דרמ"צ קטו, ב; ושם: "ומזה הטעם ציוה הבעש"ט שלא ללמוד ס' הקבלה כי מי שאינו יודע להפשיט הדברים מגשמיותן מתגשם מאד ע"י לימוד זה כשנותן ציור בעניות דעתו לאלקותו ית' לפי מדות פרטיים כו'".

בס"ד. שיחת יום שביעי של פסח, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

א. ענינו של כל דבר מתבטא בעיקר — ובהבלטה ובהדגשה — בסיומו וחותמו, וכמרוז"ל² "הכל הולך אחר החיתום". ומזה מובן, שכללות הענין דחג הפסח — ענין יציאת מצרים, מתבטא בהדגשה ובהבלטה מיוחדת בימים האחרונים דפסח, שהם הסיום והחותם של ימי הפסח.

והנה, הגם שבימים האחרונים גופא, הסיום שבהם הוא יום האחרון של פסח — הרי ראשיתם ועיקרם הוא יום השביעי של פסח³ (שהרי אחש"פ הוא רק יו"ט שני של גליות שמדברי סופרים), שענינו הוא — קריעת ים סוף ואמירת השירה.

זאת אומרת, שהגמר והתוקף דיצי"מ היתה בעת קרי"ס, וכמובן גם בפשטות⁴, שעד שביעי של פסח, אף שישראל יצאו כבר ממצרים, היתה עדיין אימת מצרים עליהם (שהרי "איקטורין שלח עמהם"). ורק בשביעי של

שונה מחבירו (ובכמה דינים). ומכיון שהקריאה דש"פ הוא ענין (קריעת ים סוף) והשירה* — הרי מובן שענין זה הוא הנקודה העיקרית של שש"פ. (5) וראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 878. וראה גם תו"מ חנ"ו ע' 266. וש"נ. (6) רש"י בשלח יד, ה. — שמה מוכח, שגם בג' ימים הראשונים, לא נשתחררו (מאימת) מצרים לגמרי. ומכ"ש לאחרי שהמצריים רדפו אחריהם, אשר "וייראו מאד" (שם, יו"ד), ועד שמצד זה, היו כאלו שרצו "לשוב למצרים" (מכילתא שם, יג).

(* ואף שכמה עניינים בקריאה זו — מזה שההפטרות (שהיא מעין הקריאה) היא שירת דוד לפי שהיא בדומה לשירת הים, מוכח [ובפרט ששירת הים היא באמצע הקריאה ולא בסיומה, ומ"מ ההפטרות היא מעין ענין זה דוקא, הרי מזה מוכח עוד יותר] שיעיקר הקריאה דשש"פ הוא ענין השירה (והענין דקרי"ס — שהרי השירה היא מסובב ותוצאה מקרי"ס, ונקראת "שירת הים").

(1) מכאן עד סוס"ד הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ז ע' 269 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(2) ברכות יב, א. (3) בכ"מ מבואר שאחש"פ נעלה יותר משש"פ. אבל פשוט שיש מעלה גם בשש"פ (כבפנים). והרי בעת החג — מודגשת ופועלת וגוברת מעלת חג זה דוקא (ולכן מצינו בדא"ח (ראה גם תו"מ חנ"ח ע' 135. וש"נ) שבדרושי חה"פ — מדובר במעלת חה"פ לגבי שאר היו"ט, בחה"פ עצמו — בדרושי הסדר — מדובר במעלת לילה זה לגבי שאר ימי הפסח וכו').

(4) בשביעי ואחרון של פסח — שני עניינים: א) נקודה המשותפת שבשניהם (שלכן נקראים שניהם בשם הכולל "ימים האחרונים דפסח"), ומצד נקודה זו, התפלות והקידוש וכו' הם בשניהם בשוה. ב) ענינו המיוחד של כל יום (במה שהוא נבדל מחבירו), וענין זה מתבטא בקרה"ת וההפטרות, שבהם כל יום

פסח, כאשר "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים"⁷, אז יצאו ישראל ממצרים לגמרי — לא רק מהמקום דארץ מצרים, אלא גם מאימת מצרים.

ב. והנה, מענינים העיקריים שבסיפור ביצי"מ שבתחילת ימי הפסח⁸ — שהסיפור יהי' (לא רק באופן של "כאילו הוא יצא היום ממצרים", כי אם) באופן שהוא עצמו ממש יוצא ממצרים ביום זה ממש. ומכיון שכל הענינים שביציאת מצרים, ועאכו"כ ענינים העיקריים שבו,

נוהרי ענין הנ"ל הוא נקודה עיקרית ביצי"מ, כי (נוסף לזה שכל ענין באם הוא רק מזכיר אותו ומספרו כמאורע שהי' בעבר, אין זה חודר לתוכו בכל פרטיו — והרי הענינים תורה ומצות צריכים לחדור להאדם בכל מציאותו⁹, הרי) הענין ד"יציאת מצרים" הוא היציאה מכל המצרים וההגבלות, ובכללם — הגבלות הזמן. ובמילא, כאשר הענין דיצי"מ אצלו הוא רק מאורע שהי' בעבר, הרי לא יצא מ"מצרים" (הגבלות הזמן) שלן מתבטאים — ובתוקף — בשביעי של פסח (כנ"ל ס"א), הרי מובן מזה, שגם הענין דקרי"ס ואמירת השירה צריך להיות באופן זה (ובמכש"כ מענין הסיפור ביציאת מצרים), שירגיש שביום זה ממש ישנו הענין דבקיעת הים, והוא אומר שירה על זה בשמחה עצומה¹⁰.

ג. והנה, נתבאר בשיחות הקודמות¹¹ אשר מכיון שכבר עברו אלפים בשנים מעת המאורע דיצי"מ (בפעם הראשונה) לכן, בכדי שאדם יוכל "לחיות" ("איבערלעבן") הענין דיצי"מ באופן הנ"ל, הוא ע"י הביטול שלו — "לחמא עניא", שע"ז הוא יוצא ממצריאותו, ומתקשר, ונעשה דומה לבוראו (וכמרז"ל¹² צדיקים דומים לבוראן), לבחינת שם הוי"ו¹³ שלמעלה מן הזמן "שהוא הי' הוה ויהי' ברגע אחד"¹⁴,

(7) שם, ל. — וראה פרש"י שם.

(8) כמשנ"ת בשיחות הקודמות — ראה שיחת יום א' ס"ב (לעיל ע' ...).

(9) ראה שם ס"ג (לעיל ע' ...).

(10) שהרי ענין השירה מורה על השמחה, שלכן, "אין אומרים שירה על היין", ש"משמח אלקים ואנשים" (ראה לקמן ס"א). וש"נ; והשירה היא כדיבור בפה דוקא, שמורה שהשמחה היא לא רק מצד הנשמה, אלא גם מצד הגוף, כמבואר בתניא (פל"ז (מא, א)) ש"אי אפשר לנפש האלקית לבטא בשפתיים כו' כי אם ע"י נפש החיונית הבהמית המלוכשת

באברי הגוף ממש" (מהנחה בלתי מוגה).

(11) ראה שיחת יום ב' ס"ה ואילך (לעיל ע' ... ואילך).

(12) ראה רות רבה פ"ד, ג. וש"נ.

(13) וע"פ המבואר בתניא שעה"ה"א רפ"ד "דשם הוי' פירושו שמהוה כו" — מובן שזה שייך גם לענין "צדיקים דומים (ל)בוראן". ואף שכמה בחינות בשם הוי' — הרי ממה שכולם הם שם הוי', מובן שישנה שייכות ביניהם. ובפרט ע"פ מ"ש בשעה"ה"א פ"ז (בנוגע למקום, שמה מובן שעד"ז הוא גם בנוגע לזמן), שהטעם על מה

ב

בי"ה, ב' תמוז תשכ"ג
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ הרא"ד שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו בצירוף ספרו יד אלי, ות"ח ת"ח.

ויהי רצון אשר כאו"א מאתנו ירבה חילו ללמוד תורת הנגלה ופנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, דוקא לימוד באופן דהבנה והשגה, וכידוע לשון הרשב"י דבי' יתפרנסון, כמובן מהקדמות המקדש מלך וכו' ומבואר באר היטב בקונטרס לימוד תורת החסידות לכ"ק מו"ח אדמו"ר.

אשר לאמיתת הענין הרי פסק ברור הוא גם בנגלה דתורה, וכלשון הרמב"ם, לידע שיש שם מצוי ראשון וכו' וידיעת דבר זה מצות עשה, שנא' אנכי ה"א.

ולא עוד אלא שלשון זה כולל הבנה והשגה ועד לתכליתה, וכמבואר גם בתניא קדישא סוף פרק ג' לרבנו הזקן — אשר השנה שנת המאה וחמשים להסתלקות הילולא שלו — ובדרוש המתחיל וידעת היום בספרו לקוטי תורה פרשת ואתחנן אל הי' וגוי' להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ וגוי'.

בכבוד ובברכה.

נ.ב. מצו"ב המחאתי להוצאות המשלוח וכו'.

ב

לשון הרשב"י דבי' יתפרנסון: תקו"ז ת"ו בסופו (כג, סע"ב ואילך); ושם: "וכמה בני נשא לתתא יתפרנסון מהאי חבורא דילך כד יתגלי לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא כו"ו". כמובן מהקדמות המקדש מלך וכו': ושם: "והנה כמה דורות עברו מיום שנגלה ספר הזוהר ועדיין משיח לא בא, אלא וודאי הכוונה במ"ש כד אתגלייא לתתא הוא על פי' המאמרים שאין להבינם כ"א עפ"י הקדמות האר"י ז"ל שגילה לנו .. ודייק נמי דקאמ' יתפרנסון .. כשיפורש להם אמיתות מאמריו אזי כו"ו". וראה גם הנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 136 הערה 35. ובכ"מ. בקונטרס לימוד תורת החסידות לכ"ק מו"ח אדמו"ר: נדפס לאח"ז באג"ק שלו ח"ג אגרת תשסט (ע' שלא ואילך).

וכלשון הרמב"ם, לידע .. וידיעת כו': ריש הלי' יסוה"ת.

שנא' אנכי ה"א: יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

שלשון זה: כלומר, לשון הרמב"ם: "לידע .. וידיעת".

בתניא קדישא סוף פרק ג': ז, ב ("והדעת הוא כו"ו").

ובדרוש המתחיל וידעת היום .. לקוטי תורה פרשת ואתחנן: ד, א ואילך ("ולחבין כל זה צריך להקדים ביאור ענין דעת כו"ו").

הוספה

א

בי"ה, יז' טבת תשכ"ג
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ הרא"ד שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיבי טבת, ולפני זה נתקבל גליוני הגהה של ספרו יד אלי שמכינו לדפוס, מפתח ענינים לכתבי האריז"ל.

וידוע שאין זה כלל בנוהג בית הרב לתת הסכמות לספרים ומכמה טעמים.

ויהי רצון שחפץ ה' בידו יצליח להו"ל ספר האמור, אשר אם בכל התקופות גדול הוא ענין עשיית אזנים לקופה סימנים לתורה, עאכו"כ בדורנו אשר לא רבים יחכמו להתייגע בתורה במסירה ונתינה חיות וכו', וביחוד בספרי חכמת האמת כתבי האריז"ל החי.

ולחביבותא דמילתא העירתי מקופיא כמצוין בשולי הגליון, וכנראה אשר מעין זה יש להעיר בכ"מ בספרו, ובפרט בשאר הגליונות שלא נשלחו לכאן, ואולי עדיין אפשרי הוא.

כבוד ובברכה.

א

ב' האגרות דלהלן הם למוה"ר אלי' דוד סלאַטקי (ירושת"ו), בקשר ובהמשך להו"ל של ספרו "יד אלי" (מפתח (אנציקלופדיה) לקבלת האר"י זללה"ה" — ירושלים, תשכ"ג). שאין זה כלל בנוהג בית הרב לתת הסכמות לספרים: ראה גם אג"ק חי"א אגרת ג'תרעג. ג'תרפב. חט"ו אגרת ה'תנ. חכ"ז אגרת י'תיד, ובהנסמן בהערות שם. שחפץ ה' בידו יצליח: ע"פ ישע"י נג, יו"ד. עשיית אזנים לקופה סימנים לתורה: ראה עירובין כא, סע"ב. נג, סע"א. נד, סע"ב. לא רבים יחכמו: איוב לב, ט. כמצוין בשולי הגליון: לא הגיע לידנו.

ומזה מובן (ובמכש"כ) גם בנוגע לשביעי של פסח, שביום זה ישנו נתינת כח מיוחד לצאת מכל המיצרים וההגבלות, ובכללם — מהגבלות הזמן.

ויומתק ע"פ המבואר בחסידות¹⁵, שהענין ד"הפך ים ליבשה"¹⁶ — חיבור עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא — הוא ע"י גילוי ענין שלמעלה משניהם, והרי מצד גילוי ענין זה, לא ישנם שום מיצרים והגבלות.

ד. ע"פ כל הנ"ל יובן גם מה שאמרו רז"ל¹⁷ "מנין לתחיית המתים מן התורה, שנאמר¹⁸ אז ישיר משה ובנ"י את השירה הזאת לה', שר לא נאמר אלא ישיר, מכאן לתחה"מ מן התורה" — דלכאורה: מהי השייכות דתחה"מ לשירת הים, שבה דוקא נרמז הענין דתחה"מ — כי מכיון שבשעת קרי"ס נמשך ונתגלה בחי' "הי' הוה ויהי' כאחד" (כנ"ל), לכן, בעת אמירת שירה זו הי' כלול גם הזמן שלאח"ז, עד להשיר דלעתיד.

ועפ"ז מובן גם השייכות והקישור של פירוש זה ב"ישיר" עם פשוטו של מקרא¹⁹ ש"ישיר" קאי על השירה שהיתה בעת קרי"ס — כי בהשירה שבעת קרי"ס היתה כלולה גם השירה דלעתיד.

וזהו גם מה שאמרו רז"ל²⁰ עה"פ¹⁸ "אז ישיר גו' לאמר": "לאמר, לדורות" — שמכיון שהי' אז גילוי בחי' שלמעלה מהזמן, הרי השירה ששרו אז היא (לא רק הוראה לדורות, אלא ששירה זו עצמה היא) לכל הדורות.

וזה נותן כח עוד יותר שאמירת השירה בכל שביעי של פסח תהי' באותו האופן ממש כמו שהיתה בפעם הראשונה — שהרי מובן בפשטות, שבאם עכשיו הי' בא משה ושר את השירה, הי' פועל אצל כל בנ"י שישירו את שירת הים באופן זה²¹.

וע"פ הנ"ל בפירוש "לאמר — לדורות", נמצא, שאמירת השירה

שהוא "למעלה מבחי' מקום" הוא "כי הוא מוהוה תמיד את כל בחי' המקום כו".
 (14) שעהיזה"א שם.
 (15) ד"ה ויט משה דש"פ תרע"ח; תרח"ץ; תש"ה; תש"ו (סה"מ תרע"ח ע' רס; תרח"ץ ע' קצז; תש"ה ע' 157; תש"ו ע' 92).
 (16) תהלים טו, ו.
 (17) סנהדרין צא, ב.
 (18) בשלח טו, א.
 (19) ראה רש"י עה"פ.
 (20) ירושלמי סוטה פ"ה ה"ד.
 (21) כולל גם ששירת כל בנ"י היא באותה דרגא כמו שירת משה, שלכן נאמר "ישיר משה ובני ישראל" לשון יחיד (כדאיתא במדרש (שמור"ר פכ"ג, ט) "אז ישירו .. אינו אומר אלא אז ישיר"), לפי שכל בנ"י נתעלו לדרגת משה. ובפרט ע"פ הידוע ש"כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מכל אחד משרע"ה" (תניא רפמ"ב), וכמו"כ יש בכל אחד מישראל גם ניצוץ משיח (ראה מאור עינים ס"פ פינחס), שלכן מצינו במדרשי חז"ל (ברכות נו, ב. ירושלמי מע"ש ספ"ד) ש"דרך כוכב מיעקב"

דמשה (אז) ישנה גם עכשיו. ומכיון שכן, הרי "קרוב מאד"²² לכל אחד ואחת שאמירת השירה שלו בשש"פ זה תהי' באותו האופן ממש כמו שהיתה בפעם הראשונה.

* * *

ה. בהמשך להמדובר לעיל שכל הענינים דיצי"מ (כולל קרי"ס) צריכים להיות בכל שנה באותו אופן כפי שהיו בפעם הראשונה, הרי מובן, שענין זה כולל את כל הפרטים דיצי"מ שנתפרשו בתושב"כ (שבזה לא שייך שקו"ט ופלוגתא כמו בתושב"ע"פ, שלכן יש צורך להבהיר ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים"²³), כמו הענין ד"מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם"²⁴.

וענין זה קשור גם עם המנהג טוב שכבר נעשה פעמים רבות — שבשביעי של פסח הולכים (באופן של "נעליכם ברגליכם") לבתי-כנסיות כדי לשמח יהודים, כולל גם ע"י אמירת דבר-תורה כו'.

ובודאי יעשו כן גם בשנה זו, ובהשתתפות כולם, באופן שאף אחד לא ישתמט מזה — שהרי אין זה ענין שנוגע רק אליו, שאז יכול להתחרט כו', אלא זהו ענין שנוגע לרבים, ולכן אין מקום לשקו"ט כו' ("טראכטן און איבערטראכטן"); ויעשו זאת (לא בגלל ש"גזירה גזרתי"...) (אלא) באופן של שמחה, מתוך שירה כו', ובאופן ד"מתניכם חגורים", כך, שיגיעו בזמן, מבלי לאחר כו'.

ומהליכה זו יומשך על ההליכות שבמשך כל השנה כולה — כשם שכללות הענין דיצי"מ הוא "יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתינו" (כמ"ש החינוך²⁵), שממנו נמשך על כל השנה כולה.

ו. וכאן המקום להזכיר גם אודות אלו שיצאו לאחרונה מהגלות, שלהם נקל יותר "לחיות" ("איבערלעבן") את כל הענינים דיצי"מ, וכמשנ"ת בארוכה בימים הראשונים דחג הפסח²⁶, שאע"פ שזוהי גאולה

(בלק כד, יז) — שנאמר על משיח (ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. רמב"ן עה"פ) — קאי גם על כל אחד מישראל (מהנחה בלתי מוגה).
22) שהרי על כל עניני התומ"צ נאמר (נצבים ל, יד) "כי קרוב אליך הדבר מאד בפוך (בדיבור) ובלבבך (במחשבה) לעשותו" (במעשה), ומזה מובן גם בנוגע לציווי "עבדו את ה' בשמחה" (תהלים ק, ב), שאע"פ

שלהם לישראל, נקראים⁴⁸ רק בשם "בני דודים" — קורבה רחוקה ביותר מזו של אחים],

ולכן הוא דוגמת החומץ, שהי' ראוי להיות יין ונעשה חומץ.

דהנה, יין מורה לא על טוב סתם, כי אם על גודל הטוב, שלכן אמירת השירה — שענינה הוא שמחה גדולה, מצד ריבוי הטוב — הוא על היין דוקא⁴⁹. ובלשון החסידות⁵⁰ הו"ע גילוי טוב הנעלם, דכמו שהיין עצמו הוא גילוי ההעלם, שבתחילה הי' טמון בענביו ואח"כ בא מן ההעלם לגילוי, כן גם פעולת היין — שמגלה את טוב הנעלם.

ועד"ז בצד ההפכי — בנוגע לחומץ — שהוא לא רק הטוב סתם, אלא הוא קשה ביותר בזה. וכמובן ממ"ש במדרש זה גופא, שגזירות קשים (ביותר) הם דוגמת החומץ.

וזהו מה שאדום נקרא בשם חומץ — כי מצד זה שהוא אחיו של יעקב, הי' ראוי שיטיב לישראל, ועד לידי ריבוי טוב — דוגמת היין, ובפועל הוא גזור גזירות על ישראל, ולא רק גזירות סתם, אלא גזירות קשים כו'.

יג. והנה, תחלת וראש המזמור (שכולל כל המזמור בדוגמת ה"ראש") הוא "בך הוי' חסיתי", בך בעצמותך⁵¹. ומצד זה ישנה הבטחה ברורה בנוגע לכל הענינים המנויים במזמור זה,

— גם בנוגע לענינים התלויים בתפלה, אשר דבר ברור הוא שישראל יתפללו כו' ויהי' "הטה אלי אזנך והושיעני"⁵¹ —

שדבר ברור הוא שיהי' "פלטני מיד רשע מכף מעול וחומץ".

ועד שיגיעו להמזמור שלאח"ז — "משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך", שקאי על מלך המשיח⁵², בקרוב ממש.

48) במדרשי רז"ל שבהערה 45. 49) ראה ברכות לה, א. וש"נ. 50) ראה לקו"ת שלח מא, ג ואילך. 51) ראה שם ס"ג (לעיל ע'...). ושיחת יום ב' סייט (לעיל ע'...). 48) במדרשי רז"ל שבהערה 45. 49) ראה ברכות לה, א. וש"נ. 50) ראה לקו"ת שלח מא, ג ואילך. 51) ראה שם ס"ג (לעיל ע'...). ושיחת יום ב' סייט (לעיל ע'...).

דישמעאל או מסטרא דעשו, משא"כ הגזירות שלהם יש לחלקם לע' או לע"ב].

ועפ"ז יש לומר שג' הענינים שבפסוק זה (רשע, מעול וחומץ) הם: רשע — ע' אומות, מעול וחומץ — ישמעאל ואדום (כבמדרש).

יא. אך צריך להבין:

הרי "יד" היא כללות כל היד, ו"כף" היא חלק ופרט מהיד, וא"כ, מכיון ש"מעול וחומץ" קאי על ישמעאל ועשו שהם כללות האומות, ורשע קאי על ע' האומות הפרטים — הול"ל גבי רשע הלשון "כף", וגבי מעול וחומץ הלשון "יד", ולא "מיד רשע מכף מעול וחומץ"?

אך הענין הוא, דזה שע' האומות רוצים לגזור גזירות על ישראל (אלא שאין זה בא בפועל, לפי שהקב"ה מפיר את עצתם) הוא מצד הנקודה הכללית שבכל האומות בשוה, וכמרז"ל⁴⁴ שכל המלכיות נקראו על שם מצרים ע"ש שהם מצירות (ומעיקים) לישראל — שענין זה ("דמצירים ומעיקים") הוא בכולם. אלא שבהאופן דמצירים ומעיקים ישנו חילוק כללי, אם זהו בגלותא דישמעאל או בגלותא דעשו.

ועפ"ז מובן מה שגבי "רשע" נאמר הלשון "יד", וגבי "מעול וחומץ" נאמר "כף" — כי כללות ענין הגזירות, "יד", הוא להיותם מצירים, "רשע". ו"מעול וחומץ" — ישמעאל ועשו, הם האופן של הגזירות — "כף".

יב. אך עדיין צריך להבין:

(א) הרי ישנם כמה ענינים קשים, ומדוע נקרא אדום בשם חומץ דוקא. (ב) הרי גם בני ישמעאל גוזרים גזירות קשות, וכדאיתא במדרשי רז"ל⁴⁵, ומפני מה התואר חומץ הוא על אדום דוקא?

אך הענין הוא, דחומץ ע"ד הרגיל הוא חומץ יין וחומץ שכר יין שנחמץ. וזהו מה שהתואר חומץ הוא על אדום דוקא, כי "אח עשו ליעקב"⁴⁶, ולכן הי' צריך לעזור ליעקב, ועשה את ההיפך,

[וכמ"ש בנבואת עובדי⁴⁷ "ואל תרא ביום אחיך גוי", שטענה זו היא דוקא לעשו. משא"כ בני ישמעאל, גם כשמדברים ע"ד השייכות

פרטית מגלות פרטי, הרי גם גאולה פרטית קשורה ומקרבת יותר את הגאולה הכללית.

ומובן, שגם ענין השירה הוא אצלם באופן נעלה יותר, כמו ביצי"מ, שדוקא הילדים שגדלו ונתחנכו במצרים, במיצר ושעבוד, "הם [לא משה רבינו, מושיען של ישראל, שבזמן קרי"ס הי' יותר מבן שמונים שנה, אלא דוקא הילדים, הם] הכירוהו תחילה"²⁷, ואמרו²⁸ "זה א-לי ואנוהו"; ועד"ז בנוגע לאלו שגדלו ונתחנכו במעמד ומצב של מיצר ושעבוד מתוך מס"נ, ולא עוד אלא שגם לאחרי שיצאו משם, אינם אומרים שהגיע הזמן לנוח מהמס"נ... אלא ממשיכים לעמוד בתנועה כזו שאם יש צורך במס"נ עבור דבר מסויים (ובפרט בנוגע לחינוך הבנים והבנות), הרי זה בפשיטות אצלם למסור נפשם על זה, בידעם שאצל יהודי צ"ל ענין של מס"נ ("איז ער איז אָ איד, איז ער אָ מס"נ-איד"), והנהגה זו היא דוגמא-חי' לשאר בני"י שגם הם יפעלו מתוך מס"נ.

ועי"ז באים מהגאולה הפרטית לגאולה הכללית, בביאת משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שכל אלו שלא עברו עליהם ג' שני חזקה מאז שיצאו מאחורי מסך הברזל, יאמרו "לחיים" וינגנו אָ שטורעם/דיקער ניגון", והתחיל בעצמו לנגן "אי וואָדיע מיא נייע פּאַטאַנים אי וו אַגניע נייע סגאַרים", ועמד מלוא קומתו ורקד על מקומו בשמחה רבה].

* * *

ז. בין כל הגזירות — שעליהם אומרים²⁹ "שבכל דור ודור עומדים עלינו כו' והקב"ה מצילנו מידם" — ישנה גם הגזירה האיומה של "מיהו יהודי":

גוי, שכולם יודעים שהוא גוי — נותנים לו תעודת-נייר, מירושלים עיה"ק, שבה נרשם באותיות מרובעות שהוא "יהודי", ועי"ז מעמידים בסכנה את כל בני"י שבכל העולם, כיון שבכל קהלה יהודית שבעולם יקבלו אותו בתור יהודי ללא חקירה ודרישה.

וברור הדבר שסוכ"ס תבטל גם גזירה זו, כאמור, ש"בכל דור ודור עומדים עלינו כו' והקב"ה מצילנו מידם".

(29) נוסח הגש"פ.

(27) סוטה יא, ב.

(28) בשלח טו, ב.

עה"ת וירא כא, יז.

(44) ב"ר פט"ז, ד.

(46) מלאכי א, ב.

(45) ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. מדרש

(47) פסוק יא"ב. וראה במפרשים שם.

תנחומא יתרו ה. איכ"ר פ"ב, ד. ועוד. פרש"י

ח. ובענין זה קרה מקרה בשבועות האחרונים — פירסום שני המכתבים³⁰.

מאורע זה גרם קלקול אצל אלו שהשתדלו עד עתה בענין זה — שנתעוררה אצלם שאלה, האם יש תועלת בהמשך פעולותיהם, להשתדל אצלם וכו'.

ובכן: האמת היא, שאדרבה, עכשיו צריך להשתדל בזה ביתר מרץ וביתר חיות מאשר עד עתה, כי, דוקא פירסום המכתבים מוסיף תוקף בטענות שיש נגדם, וכפי שאבאר בעזה"י מחר³¹.

ומה שברצוני לומר עתה — הוא:

אם עד עתה הי' מקום לספק מהי כוונתם³², האם הם אמנם חפצים בביטול הגזירה וכו' — הנה עכשיו הראו בפומבי שלא איכפת להם משום דבר, מלבד הישיבה על ה"כסא"!

בשביל זה הם מוכנים לעשות את הכל, אפילו לגרום חילול השם גמור — עי"ז ש"רבים דקרו", להכריח רבנים (ע"י איומים נוראים) לפרסם מכתבים שחוזרים בהם מדבריהם הקודמים כו'.

ועד כדי כך, שלעת-עתה הם אפילו לא מתביישים בזה, וכפי הנראה, גם יפרסמו זאת בכל העולם — הם בעצמם, או עושי דברם ורצונם.

כנראה שהם לא זכו שעל ידם תתבטל הגזירה האיומה, ובאופן שיכתב בדברי-הימים שהם אלו שפעלו לביטולה. — אמנם "זכין לאדם שלא בפניו"³³, אבל אי אפשר לזכותו בעל כרחו!

אבל, ברור הדבר ש"ריוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר"³⁴, והרבה שלוחים למקום, שעל ידם תתבטל הגזירה.

ויכתב בדברי הימים: "ויהי בימי אחשורוש"³⁵ — שהיו אלו "שהשחירו את פניהם של שונאי ישראל כשולי קדירה"³⁶, ולעומתם, פעלו אלו ואלו לביטול הגזירה.

(30) הכוונה לשני מכתבי הרבנים הראשיים (מו"א וי"א ניסן תשל"ב) אל המרכו העולמי של תנועת המזרחי, שבו קובעים, שכיום, השתנה המצב, ואין לשרים הדתיים לפרוש מההמשלה, אלא להאבק על תיקון החוק בתוך המשלה (החומר³⁷).
(31) בשיחת אחש"פ ס" ואלך (לקמן ע' ואלך).

(32) של השרים הדתיים שיושבים בממשלה (החומר³⁸).
(33) עירובין פא, רע"ב (במשנה). וש"נ. וראה אנציק' תלמודית (כרך יב) בערכו בתחלתו (ריש ע' קלח). וש"נ.
(34) אסתר ד, יד.
(35) שם א, א.
(36) ע"פ מגילה יא, א.

ולאחרי שיצליחו לפעול את ביטול הגזירה — יבואו גם הם לבקש על נפשם שיכניסו אותם בהריקוד על ביטול הגזירה!

ויהי"ר שתיבטל הגזירה, ויהי' לכל בני"א אור במושבותם³⁷, בקרוב ממש, בעגלא דידין.

* * *

ט. בפסוק³⁸ "אלקי פלטני מיד רשע מכף מעול וחומץ" (בהמשך מזמור ע"א³⁹) — מונה⁴⁰ ג' ענינים: רשע, מעול וחומץ, וגבי רשע אומר "מיד", וגבי מעול וחומץ אומר "מכף".

והנה, פירושי הכתובים אפשר לדעת בכלל ממפרשי התנ"ך ומדרשי חז"ל. ובנוגע לפסוק זה, מבואר במדרש תהלים (על אתר) רק הענין דמעול וחומץ: "מעול זה ישמעאל, וחומץ זה אדום, שגזירותיו שגזר עלי קשים כחומץ". אבל ענין רשע אינו מבואר במדרש זה.

י. ויובן זה ממה דאיתא בזהר וברע"מ⁴¹ "ולע"ב אומין". ובמפרשי הזהר שם⁴² "דהני שנים הם עשו וישמעאל, ששקולין ככל ע', וכולהו כלולים בהו".

ולכאורה אינו מובן: הרי כל אומה היא או מסטרא דישמעאל או מסטרא דעשו, ולמה מונים את עשו וישמעאל (מלבד הע' אומות)?

אך הענין הוא, דאף שכל האומות כלולים בעשו וישמעאל, מ"מ, הרי בכל אומה ישנו גם ענינה הפרטי, והגזירות שגזרת על ישראל הם בהתאם או לצד השווה שבה ושאר האומות דעשו או ישמעאל, או — לענינה הפרטי. ובמילא נמצא, שאופני הגזירות של האומות הם במספר ע"ב: הגזירות מצד עשו וישמעאל, והגזירות של ע' אומות מצד ענינים הפרטי.

[ועפ"ז מובן גם מה שבכ"מ מונים רק ע' אומות⁴³ וכאן מונה ע"ב — כי האומות עצמם הם במספר ע' (מכיון שכל אומה היא או מסטרא

(37) ע"פ בא יו"ד, כג. מוגה.
(38) במזמור עא. — וראה שיחת ש"פ צו, ערב י"א ניסן בתחלתה (לעיל ע' ...).
(39) פסוק ד.
(40) מכאן עד סוסי"ב הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ז ע' 219 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ וכמה פרטים מהנחה בלתי

(41) פינחס רכז, ב.
(42) ראה ניצוצי אורות שם.
(43) כמספר בני"א, כמ"ש (עקב יו"ד, כב) "בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה", וכדרשת רז"ל (ראה זח"ב ה, ב. כלי יקר האזינו לב, ח) שיעקב הי' שקול כנגד שבעים אומות (מהנחה בלתי מוגה).